

Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB)

Universiteit Antwerpen (www.scob.be)

JAARVERSLAG 2019

Inhoud

Voorwoord	2
In memoriam : Walter Van Glabbeek (1925-2019)	2
Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2019	3
Doelstellingen van het SCOB	6
Oprichting en organisatiestructuur	6
1.Oprichting	6
2.Organisatiestructuur	7
2.1.Bestuurscollege SCOB (bestuur)	7
2.2. SCOB (leden)	7
2.3. Research Fellows	7
Werking over het jaar 2019	7
1. Collectievorming	7
2. Databank	8
3. Wetenschappelijk onderzoek	9
3.1. Publicaties	9
3.2. Congressen en/of workshops	10
3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen	11
3.4. Doctoraten	12
3.5. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht	14
4. Dienstverlening	16
Financiering	16
Het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis	17
Praktische informatie i.v.m. het SCOB	18
Giften en legaten	18

Voorwoord

Hierbij bieden we u het jaarverslag over het jaar 2019 aan van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (SCOB), in de loop van 1999 opgericht aan de Universiteit Antwerpen. We zullen in dit jaarverslag een aantal kerngegevens van de vorige jaarverslagen bondig hernemen. De volledige tekst van de vorige jaarverslagen vindt u op de website van het SCOB (www.scob.be).

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (zie voor meer informatie: www.scob.be) is gegroeid vanuit de toekenning van een vierjarig GOA-BOF project door de Onderzoeksraad van de Universiteit Antwerpen in 1998. Na afloop werd uitgekeken naar de financiering via andere projecten. In België is financiering van *fundamenteel wetenschappelijk onderzoek* immers vrijwel uitsluitend mogelijk via sponsoring en/of (in de tijd beperkte) projecten. In het kader van het SCOB werd de digitalisering van de historische beursdata van de Beurs van Brussel als eerste project aangepakt. Tegelijk werd een vrij groot beursarchief aangelegd.

Met behulp van deze gedigitaliseerde data werden al heel wat door het SCOB ingediende onderzoeksprojecten bekomen. Meerdere artikels en boeken werden gepubliceerd; meerdere doctoraten met succes verdedigd.

Het SCOB heeft inmiddels de digitalisering van de historische reeksen van de Beurs van Brussel afgewerkt en is gestart met een kwaliteitscontrole, naast het verder updaten van de data. Sinds 2013 werd gestart met het digitaliseren van de Beurs van Antwerpen. In 2014 met de digitalisering van bestuurders.

In memoriam : Walter Van Glabbeek (1925-2019)

Het afgelopen jaar moesten we het heengaan van Walter Van Glabbeek betreuren, jarenlang ondervoorzitter van de Beurscommissie van de Beurs van Brussel (later ere-ondervoorzitter van de Beurscommissie van Brussel). Walter Van Glabbeek heeft het SCOB vanaf het ontstaan steeds met veel inzet gesteund. Naast zijn grote interesse voor de beursgeschiedenis, was hij ook erg begaan met alles wat met het maritieme verleden van Antwerpen te maken had. Tijdens zijn carrière oefende hij verschillende mandaten uit in de organen van de beurs van Brussel. Zo was hij ook voorzitter van het Noteringscomité. Hij was iemand met een ongelofelijk geheugen (en ervaring) die discretie en, als effectenmakelaar,

het belang van zijn klanten hoog in het vaandel droeg. Daarnaast onderhield hij, samen met zijn echtgenote, een "groene" tuin die zeer gekend was bij natuurliefhebbers. Het SCOB verliest met hem een trouwe, toegewijde en altijd minzame steunpilaar, o.a. in zijn hoedanigheid van contactpersoon met de *Belgische Vereniging ter Vorming van Effektenhouders V.Z.W. (B.V.V.E.)*.

Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2019

EUROPEES PROJECT 2018-2021

Op 1 april 2018 werd officieel van start gegaan met het Europese project EURHISFIRM ("a new European Infrastructure Development project 2018-2021") (zie verder) waarin de Universiteit Antwerpen (via het SCOB) participeert, samen met universiteiten uit Frankrijk (Parijs, Rouen en Rennes), Duitsland (Frankfurt), Nederland (Amsterdam en Rotterdam), Polen (Wroclaw), Spanje (Madrid) en het Verenigd Koninkrijk (Belfast). Dit project kadert in het beleid van de Europese Unie voor de uitbouw van grote databanken ("Big Data") die via "Open Access" ter beschikking van onderzoekers en alle belangstellenden zullen staan. In een eerste fase wordt daarbij een "design study" gemaakt. Het doel: één grote Europese databank met (de meest diverse) historische gegevens over alle Europese bedrijven te kunnen uitbouwen, inclusief hun koppeling aan actuele databanken rond bedrijven, met een bijzondere nadruk op beursgenoteerde bedrijven. De eerste fase omvat drie jaar en heeft, na positieve evaluatie, een vrij grote kans verlengd te worden met opeenvolgende projecten van telkens 4 à 5 jaar. In het kader van dit project werd bij het SCOB twee nieuwe projectmedewerkers, Johan Poukens (doctor in de geschiedenis) en Boris Cule (doctor in de informatica), aangetrokken. Voor meer informatie, zie de website : <https://eurhisfirm.eu/>.

DIGITALISERING VAN DE BEURS VAN BRUSSEL (Euronext Brussels)

In 2014 werd de digitalisering van de Beurs van Brussel *op maandelijks basis* al afgerond wat betreft de aandelen. Dit betekent dat alle genoteerde aandelen met start- en einddatum werden ingebracht in de SCOB databank. Elk effect werd gekoppeld aan het bedrijf dat het effect uitgegeven heeft. Van al deze effecten werden dividenden en aantallen *volledig* verwerkt in de databank. Wat betreft de koersen werd voorlopig *één enkele koersdag per maand* volledig gedigitaliseerd.

Wat betreft de bedrijfsobligaties en obligaties van landen, provincies en gemeenten, hiervan werden eveneens alle effecten met start- en einddatum ingebracht in de SCOB databank annex alle hoeveelheden en koersen (op maandbasis). Ze werden eveneens gekoppeld aan de staat, provincie, gemeente ... die het effect heeft uitgegeven. Interesten en betaaldata zowel als het taxatiesysteem worden momenteel grondig gescreend, in het bijzonder omdat het (historische) taxatiesysteem van obligaties aanzienlijk verschilde van dat van aandelen.

Het digitaliseren van de koersen, zowel van aandelen als obligaties, *op dagelijkse basis* blijft een optie voor de toekomst, afhankelijk van de financiering die hiervoor bekomen kan worden.

Het SCOB werkt aan een grondige kwaliteitscontrole van deze data, in het bijzonder van obligaties (zie hoger). Daarnaast worden ook de data voor *Euronext Brussels* continu bijgewerkt en aangevuld zodat de databank steeds up to date is.

DIGITALISERING VAN DE BEURS VAN ANTWERPEN

Sinds 2013 werd begonnen met het ontsluiten van de Antwerpse koerslijsten, waarbij vooreerst de IPO's en delistings van alle aandelen en obligaties in de SCOB-databank worden ondergebracht, zodat jobstudenten de koers- en dividendgegevens kunnen invullen. Het (geduldige) ontsluitingswerk van de koerslijsten werd met veel enthousiasme aangepakt door onze vrijwillige medewerker, Hugo Thielemans, die dit in de loop van dit jaar volledig heeft afgerond (tot aan het jaar dat de Beurs van Antwerpen gesloten werd). Dit liet ons toe om alle koersgegevens op maandbasis (t/m 1965) ook afgelopen jaar verder in te laten vullen. Eenmaal de koersgegevens afgewerkt zal dat ook gebeuren voor dividendgegevens, aantallen effecten en kapitaaloperaties.

De beursdata van de Beurs van Antwerpen zijn in het bezit van het SCOB vanaf het jaar 1844. Voor de daaraan voorafgaande jaren werden de archieven van de Rothschilds in Londen doorgenomen, waar volledige koerslijsten voor de periode 1822-1844 ter beschikking zijn (zie : <https://www.rothschildarchive.org/>).

DIGITALISERING VAN DE BESTUURDERS

Sinds 2014 werd begonnen met het digitaliseren van de lijsten met bestuurders zoals die gepubliceerd werden in o.a. het doctoraat van Julienne Laureyssens [“Industriële

Naamloze vennootschappen in België 1819-1857”]. Momenteel worden alle bestuurders zoals die voorkomen in de jaarlijkse publicatie “Recueil Financier” (1893-1975) in de databank ingevoerd. Het is de bedoeling om alle bestuurders te koppelen aan de diverse bedrijven zoals die opgenomen zijn in de databank.

Het (geduldige) ontsluitingswerk van deze lijsten werd met veel enthousiasme aangepakt door onze vrijwillige medewerker, Luc Annaert.

UITBOUW BEURSARCHIEF

Sinds 1998 waren de archieven van het SCOB ondergebracht in lokalen op de Middelheimcampus. In de tweede helft van 2012 werd beslist om te verhuizen naar de stadscampus. In overleg met de centrale administratie en de *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie (Faculty of Business and Economics)* werden twee archiefruimten toegewezen op de stadscampus, waar de collectie inmiddels werd ondergebracht. De inventaris van de eerste reeks archieven [bevattende talrijke bedrijfsdossiers van beursgenoteerde bedrijven op de Beurs van Brussel] werd eerder al gepubliceerd bij het Rijksarchief. Sinds de integratie met het CBG (Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis) werd de collectie verder uitgebreid met een hele reeks Antwerpse bedrijfsarchieven.

Inmiddels heeft Prof. Dr. Em. Helma De Smedt, historica, zich geëngageerd om deze archieven te beheren. Een nieuwe vrijwilliger, Patrick Pieters, historicus (oud student van de Universiteit Antwerpen) en o.a. ook voorzitter van de Heemkundige Kring Hoboken, heeft zich eveneens ertoe verbonden om hieraan mee te werken.

SAMENWERKING MET HET IFA

Sinds enige tijd werd een samenwerking opgestart met het “Instituut voor Financiële Archeologie” (IFA) [<http://www.finarcheo.org/index.php>], dat zich o.a. toelegt op het omzetten van gedrukte werken in PDF vorm, in samenwerking met het informaticabedrijf DATA.BE (zie : <https://data.be/>). Zo werd o.a. de “*Recueil Financier (1893-1975)*” in PDF-vorm ter beschikking gesteld. Ook de volledige lijsten van de “*Annexes au Moniteur Belge*” (de bijlagen bij het staatsblad waarin alle oprichtingsakten van bedrijven te vinden zijn alsmede statuten, balansen, bestuurders en aandeelhouders van alle Belgische ondernemingen vanaf 1873) werden in PDF omgezet en zijn ter beschikking via de website

van DATA.BE. Daarnaast biedt deze firma ook de actuele documenten aan uit het Staatsblad. Tenslotte realiseerde IFA ook het in PDF vorm ter beschikking stellen van “*Les sociétés disparus*”. Deze publicatie omvat alle faillissementen, fusies, verandering van bedrijfsnamen e.d. van Belgische ondernemingen voor de periode 1873-1986.

Doelstellingen van het SCOB

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* vervult verschillende opdrachten teneinde haar doelstelling waar te maken.

Een eerste opdracht is het verzamelen van bestaande archieven en documentatie m.b.t. het Beurswezen en het inventariseren van het betrokken materiaal. Dit laat toe om aan het publiek en de wetenschappelijke wereld een unieke en gespecialiseerde bibliotheek aan te bieden.

Een tweede opdracht is het transformeren van een aantal gegevens in computer leesbare vorm. Dit geldt in het bijzonder voor de beurskoersen en de dividenden maar eveneens voor de gegevens uit de jaarrekeningen van bedrijven, die als gevolg van de wet van 1873 op de naamloze vennootschappen als bijlage bij het Staatsblad werden gepubliceerd. Hier laat de impact van de ontwikkelingen in de moderne technologie zich ten volle voelen. Immers het is pas door de ontwikkeling inzake informatica (databanken e.a.) dat het mogelijk wordt om de gegevens op papierdrager daadwerkelijk ook hanteerbaar te maken.

Een derde opdracht is het wetenschappelijk onderzoek van de financieel-economische data, het historisch materiaal en de ontwikkeling van informaticasystemen op basis van deze originele dataset.

Oprichting en organisatiestructuur

1. Oprichting

Het Studiecentrum werd officieel opgericht met de toestemming van de Raad van de Universiteit Antwerpen op zijn zitting van 8 juli 1999. Op dat moment waren er in Antwerpen drie universitaire instellingen (UFSIA, RUCA en UIA) die echter vanaf 01/10/2003 ophielden te bestaan en opgingen in de *Universiteit Antwerpen*. Het Studiecentrum organiseert jaarlijks een algemene ledenvergadering en wordt bestuurd door een bestuurscollege, gekozen door deze algemene ledenvergadering.

2. Organisatiestructuur

2.1. Bestuurscollege SCOB (bestuur)

Voorzitter: Prof. Dr. Jan Annaert (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Ondervoorzitter: Prof. Dr. Em. Helma Houtman-De Smedt (*Departement Geschiedenis, Universiteit Antwerpen*)

Secretaris: Prof. Dr. Marc Deloof (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Ere-voorzitter: Prof. Dr. Em. Ludo Cuyvers (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

2.2. SCOB (leden)

Dr. Frans Buelens (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Prof. Dr. Erik Buyst (KULeuven)

Prof. Dr. Marc De Ceuster (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

2.3. Research Fellows

Dr. Leentje Moortgat (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Dr. Gertjan Verdickt (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Kevin Van Mencxel (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Dr. Johan Poukens (Eurhisfirm Project)

Dr. Boris Cule (Eurhisfirm Project)

Werking over het jaar 2019

In het afgelopen jaar werd op elk van de drie vermelde terreinen verder gewerkt.

1. Collectievorming

In de afgelopen jaren wist het SCOB heel wat oorspronkelijke documenten, koerslijsten en archieven te verzamelen, waaronder deze van de Beurs van Antwerpen, Beurs van Brussel, de Beurs van Gent en de Beurs van Luik. Daarnaast werden ook talrijke bedrijfsdossiers van beursgenoteerde bedrijven verzameld (zoals de collectie van de

Kredietbank en de historische collectie van de *Financieel-Economische Tijd*, nu *TIJD*). Ook werd de omvangrijke collectie van het *Comité op het Toezicht van Effecten* verworven. Deze collecties zijn voldoende geïnventariseerd om voor de wetenschappelijke wereld ter beschikking te staan.

Ook de overeenkomst met *Euronext Brussels* wordt strikt nageleefd. Hierdoor is het SCOB het exclusieve verzamelpunt voor alle documenten van het beurswezen geworden. Dit in uitvoering van een exclusiviteitsovereenkomst, afgesloten in 2006 tussen *Euronext Brussels* en de *Universiteit Antwerpen*, waardoor alle nog aanwezige archieven op *Euronext Brussels* exclusief overgedragen worden aan het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (Universiteit Antwerpen).

Door deze uitgebreide collectie heeft het SCOB zich een positie verworven waardoor het zich terecht als het centrale onderzoekscentrum voor het Beurswezen van België kan positioneren.

Door Dr. Hans Willems [inmiddels Secretaris-Generaal van het FWO] werd in de loop van zijn doctoraatsonderzoek een eerste (zeer gedetailleerde) inventaris opgemaakt van alle beursdocumenten ontvangen t/m 2002 [gepubliceerd bij het Rijksarchief]. In 2013 werd een bijkomende (eerste) inventaris opgemaakt van alle nieuwe documenten ontvangen sinds 2003. Daarvoor zorgde Karen Van Dijck, historica en master in de Archivistiek (Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer).

Helma Houtman-De Smedt werd door het Dagelijks bestuur van de *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie* in zijn zitting van 29 november 2017 aangesteld als vrijwillig medewerker aan het Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB) om het archief en de documentatie die aan het SCOB werden toevertrouwd (Beurs van Brussel, Beurs van Antwerpen en unieke documentatie i.v.m. het beurswezen en de beursgenoteerde bedrijven) onder haar hoede te nemen, d.w.z. te ordenen en te inventariseren.

2. Databank

Wat betreft het invoeren van de beursgegevens in de databank werd het werk verder gezet. Bij de opstart van het SCOB werd beslist om de invoer van data in grote gehelen door te voeren: eerst de aandelen, daarna de overheidsobligaties en tenslotte de bedrijfsobligaties en de gemeentelijke obligaties. Dit alles voor de Beurs van Brussel. Dit

werk werd anno 2014 volledig afgerond, weliswaar slechts *op maandelijke basis* voor wat betreft de koersen.

De databank wordt voortdurend geactualiseerd waarbij alle nieuwe listings en alle delistings op Euronext Brussel worden bijgehouden en in de databank aangebracht. Ook wordt alle informatie m.b.t. koersen, dividenden, hoeveelheden, kapitaaloperaties verder opgevolgd en verwerkt. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan een grondige kwaliteitscontrole van de data.

In de loop van 2013 werd gestart met het voorbereidend werk om data van de Beurs van Antwerpen in te voeren: het ontsluiten van de authentieke koerslijsten, waarbij alle IPO's en delistings van bedrijven, gerangschikt volgens hun sector, in de SCOB databank worden ingebracht. Dit werk werd in de loop van dit jaar volledig afgerond (tot aan het jaar dat de Beurs van Antwerpen gesloten werd). Dit liet ons toe om met de hulp van jobstudenten de nodige koersgegevens te digitaliseren (momenteel t/m 1965), iets wat ook de komende jaren zal verder gezet worden, waarna overigens ook andere gegevens zoals dividenden en hoeveelheden aandelen/obligaties zullen worden ingelezen in onze databank.

In de loop van 2014 werd gestart met het digitaliseren van de bestuurders van bedrijven zoals die gepubliceerd werden in o.a. het doctoraat van Julienne Laureyssens [“Industriële Naamloze vennootschappen in België 1819-1857”] en in de “Recueil Financier”. Deze bestuurders worden in de databank gekoppeld aan de diverse bedrijven.

3. Wetenschappelijk onderzoek

Tijdens de afgelopen jaren hebben de diverse medewerkers van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* zich verder ingezet om het datamateriaal te gebruiken voor wetenschappelijke activiteiten. Dit resulteerde in onderzoeksprojecten, publicaties, de deelname aan een aantal wetenschappelijke congressen en het met succes verdedigen van doctoraten.

3.1. Publicaties

Een volledig overzicht van de lijst met publicaties is terug te vinden op de website van SCOB (www.scob.be). De publicaties van het afgelopen jaar (of geaccepteerde maar nog niet gedrukte publicaties) omvatten (in alfabetische volgorde van de auteurs):

- Annaert Jan, Frans Buelens, Ludo Cuyvers (2019), “Returns on foreign investment during the pre-1914 era: the case of Russia, *European Review of Economic History*.”
- Verdickt, Gertjan, Jan Annaert, Marc Deloof (2019), “Dividend growth and return predictability: a long-run re-examination of conventional wisdom”, *Journal of Empirical Finance*, vol. 52, pp. 112-127.
- Verdickt, Gertjan, “The effect of war risk on managerial and investor behavior: Evidence from the Brussels Stock Exchange in the pre-1914 era”, *Journal of Economic History*, forthcoming
- Vermoesen Véronique, Marc Deloof, Armin Schwiendbacher, “Incentives work: performance-related remuneration of directors before and during the Great Depression in Belgium”, *European Review of Economic History*, forthcoming.

3.2. Congressen en/of workshops

Meerdere papers werden gepresenteerd op internationale congressen en workshops:

- De paper “Initial dividend policy as imprinted characteristic: 195 years of evidence” werd in 2019 gepresenteerd door Leentje Moortgat op volgende wetenschappelijke congressen: Low Countries Financial History Workshop (Amsterdam), Financial Management Association Annual Meeting (Glasgow), European Historical Economics Society Conference (Paris), en Corporate Finance day (Groningen).
- De paper “Entrepreneurship and war risk: evidence from the second industrial revolution” (Deloof, M., Moortgat, L., Verdickt, G.), werd gepresenteerd door Marc Deloof op : Corporate Finance Day, Groningen, 19 September 2019; European Historical Economics Society Conference, Paris, 29-31 August 2019; Low Countries Financial History Workshop, Amsterdam, 7 June 2019; University of Groningen invited seminar, Groningen, 7 May 2019; Belgian Entrepreneurship Research Day, Louvain-la-Neuve, 3 May 2019.
- De paper “Entrepreneurship and war risk: evidence from the second industrial revolution” (Deloof, M., Moortgat, L., Verdickt, G.) werd gepresenteerd door Leentje Moortgat op het ENTFIN congress (Trier).
- De paper “Entrepreneurship and war risk: evidence from the second industrial revolution” (Deloof, M., Moortgat, L., Verdickt, G.) werd gepresenteerd door Gertjan

Verdickt op volgende conferenties/instellingen : European Association of Banking and Financial History, Rotterdam, 29-31 August 2019

- De paper “Dividend growth and return predictability” werd gepresenteerd door Gertjan Verdickt bij KBC Asset Management
- De paper “Go Active or Stay Passive” (met Jan Annaert) werd gepresenteerd door Gertjan Verdickt op volgende conferenties/instellingen : Paris School of Economics, Open Universiteit
- De paper “The effect of war risk on managerial and investor behavior”(Verdickt) werd gepresenteerd door Gertjan Verdickt op volgende conferenties/instellingen : Allied Social Science Associations, Atlanta; Young Scholars in Financial History, Frankfurt; Monash Business School; University of Auckland; Erasmus University Rotterdam; Economic History Society, Belfast; Vrije Universiteit Brussel

3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen

EUROPEES PROJECT

Mede door het langdurige werk werk van het SCOB werd in 2017 een grote, zo niet de belangrijkste, stap voorwaarts gezet in de constructie van één grote Europese (historische en actuele) databank rond (beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde) bedrijven, die drie eeuwen zou overspannen (en waarin ook de Belgische gegevens zouden opgenomen worden). Een dergelijke databank zou de vergelijking met de Amerikaanse (CRSP) ruimschoots kunnen doorstaan en heel wat onderzoek kunnen mogelijk maken.

In 2017 bekam de Universiteit Antwerpen (via het SCOB) samen met universiteiten uit Frankrijk (Parijs, Rouen en Rennes), Duitsland (Frankfurt), Nederland (Amsterdam en Rotterdam), Polen (Wroclaw), Spanje (Madrid) en het Verenigd Koninkrijk (Belfast) een driejarig Europees Project, onder de titel “EURHISFIRM: a new European Infrastructure Development project (2018-2020)”. Dit project kadert in het beleid van de Europese Unie voor de uitbouw van grote databanken (“Big Data”) die via “Open Access” ter beschikking van onderzoekers en alle belangstellenden zal staan. Daarbij is het de bedoeling van de Europese subsidiegever – in de mate dat het resultaat van de eerste driejarige fase een positieve beoordeling krijgt – deze financiering verder te verlengen. Het project werd opgestart op 1 april 2018.

In de eerste fase van drie jaar wordt een “design study” gemaakt die alle problemen zal onderzoeken die bij het uitbouwen van dergelijke grote Europese databank moeten worden opgelost. Tevens zullen ook allerlei prototypes ontwikkeld worden waarbij op experimentele wijze aan de nodige IT infrastructuur gewerkt zal worden, inclusief het toepassen van artificiële intelligentie voor het ontsluiten van papieren bronnen, het uitbouwen van een “cultural heritage” luik en een juridische luik dat o.a. moet toelaten dat onderzoekers hun data ook aan de Europese databank zouden koppelen en/of afstaan (en onder welke voorwaarden). Voor een deel zal deze databank overigens verder bouwen op de reeds ontwikkelde IT softwaremodules van het SCOB.

Deze Europese onderzoeksgroep zal geleid worden door Prof. Dr. Angelo Riva (Universiteit Parijs, Paris School of Economics), Wolfgang Koenig (Universiteit Frankfurt) en Prof. Dr. Jan Annaert (Universiteit Antwerpen en voorzitter van het SCOB).

In het kader van dit project werd twee projectmedewerkers, Johan Poukens en Boris Cule, aangetrokken. Johan Poukens is doctor in de geschiedenis en afgestudeerd aan de KULeuven. Boris Cule is doctor in de informatica en afgestudeerd aan de Universiteit Antwerpen.

Meer informatie op de website van EURHISFIRM : <https://eurhisfirm.eu/>.

DMS PROJECT

Het SCOB participeert in het project uitgaande van Elroy Dimson, Paul Marsh en Mike Staunton (*London School of Economics*) die naast het opstellen van de DMS databank¹ jaarlijks een publicatie verzorgen, met een uitgebreide analyse van de data van de belangrijkste (beurs)landen, waaronder die van België, aangeleverd door het SCOB. Een publicatie eerst uitgegeven onder de naam “*Millenium Book*” (daarna “*Triumph of the Optimists: 101 Years of Global Investment Returns*”, momenteel “*Credit Suisse Global Investment Returns Yearbook 2017*”).

3.4. Doctoraten

Dit jaar werden er aan de Universiteit Antwerpen twee doctoraten – die van SCOB data gebruik maken – met succes verdedigd.

¹ De DMS databank (genoemd naar Dimson, Marsh en Staunton) omvat een collectie van beursdata van nationale onderzoeksinstituten uit de belangrijkste landen. Voor België levert het SCOB hiervoor de data aan.

Leentje Moortgat verdedigde op 20 mei 2019 met succes haar doctoraal proefschrift over “Dividendbeleid: een lange termijn onderzoek” (promotoren: Prof. dr. Jan Annaert en Prof. dr. Marc Deloof). In haar doctoraat bestudeert ze op basis van de SCOB data het dividendbeleid van Belgische beursgenoteerde ondernemingen voor de periode 1838 – 2012. Leentje Moortgat verkreeg hierna een beurs voor een periode van drie jaar (oktober 2019 – september 2022) als junior post-doctoraal onderzoeker van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (zie verder).

Gertjan Verdickt verdedigde op 26 juni 2019 met succes zijn doctoraal proefschrift over “De voorspelbaarheid van aandelenrendement”. In zijn doctoraat bestudeert hij, op basis van de SCOB data, de trends achter aandelenfluctuaties voor de periode 1850 – 2015. Dit resulteerde in een publicatie in de *Journal of Empirical Finance* en de *Journal of Economic History*. De promotoren van dit proefschrift waren Prof. dr. Jan Annaert en Prof. dr. Marc Deloof. Gertjan Verdickt begon op 1 januari 2020 als Assistant Lecturer aan Monash Business School (Australië), waar hij onderzoek blijft doen, aan de hand van de SCOB data, over lange-termijn trends op de Brusselse beurs.

Tevens wordt er aan de Universiteit Antwerpen een nieuw doctoraat voorbereid dat gebruik maakt van SCOB-data. Dit in het kader van een vierjarig FWO mandaat van aspirant toegekend aan Kevin Van Mencxel (Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, promotor: Prof. Dr. Marc Deloof, co-promotor: Prof. Dr. Jan Annaert). Hij verkreeg dit FWO mandaat van aspirant in november 2019. Het mandaat loopt af in 2023. Onder de titel: “*Wilt U zich Verbinden? Prijsvorming en Gebruik van Bedrijfsobligaties: Lessen uit het Verleden*”, zal Kevin Van Mencxel voor het eerst een diepgaande studie uitvoeren van de bedrijfsobligaties, genoteerd op de beurs van Brussel voor de periode 1873-1940. Immers, ondanks hun economisch belang weten we nog steeds weinig over (a) wat het rendement van obligaties bepaalt, en (b) wanneer en waarom bedrijven obligaties hanteren. Momenteel is er slechts beperkt bewijs over wat van het rendement van obligaties bepaalt, en dit is gebaseerd op één recente Amerikaanse dataset. Dit roept de vraag op of de resultaten die voor deze dataset worden gevonden ook elders gelden. De hoge kwaliteit van de data voor de hoogontwikkelde Belgische obligatiemarkt in de beschouwde periode laat toe om dit op

een unieke manier te testen. Het hoeft geen betoog dat deze studie een grote weerklank zal ondervinden.

3.5. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht

Meerdere bijkomende projecten werden bekomen in de afgelopen jaren waarvan er al verschillende met succes bekroond werden (in volgorde van het jaar van toekenning, met de meest recente onderaan de lijst) :

1. Een FWO mandaat van aspirant aan de heer Hans Willems (Departement Geschiedenis) (promotor: Professor Greta Devos). Hans Willems promoveerde in 2006 tot Doctor in de Geschiedenis en is momenteel werkzaam als stafmedewerker op het FWO.
2. Een vierjarig FWO-project aan Professor Marc Deloof i.s.m. de Professoren Jan Annaert en Marc De Ceuster met als titel: *"De Financieringspolitiek van Belgische Beursgenoteerde Ondernemingen. Een langetermijnperspectief"*. Dit resulteerde in het doctoraat van Wouter Van Overfelt begin 2008.
3. Een tweejarig BOF-NOI project (2002-2004) aan Professor Julien van den Broeck (*"Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische spoorwegsector"*). Dit resulteerde in meerdere publicaties waaronder een boek over de beursgenoteerde spoorwegsector.
4. Een project van de Nationale Bank ter ontsluiting van de beurskrant *"Moniteur des Intérêts Matériels"* (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)
5. Een tweejarig BOF-NOI project aan Professor Stefaan Marysse i.s.m. Professor Helma Houtman-Desmedt (*"Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische bedrijven in Congo in de periode 1891-1960"*).
6. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers rond *"Interlocking boards of directors and the accumulation of directorships: an investigation into the causes and consequences for the companies involved"* (2004-2007). Op basis van dit project behaalde An Rommens haar doctoraat begin 2008.
7. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2006) rond de TOP-20 van de Belgische aandelen (1832-2005) (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)

8. Een vierjarig FWO project (2007-2010) met als thema *“Voorspelbaarheid van financiële rendementen op lange termijn: robuustheidsonderzoek en invloed van institutionele veranderingen”* (promotor woordvoerder: Marc De Ceuster)
9. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers met als titel: *“Business groups, political connections and institutions: a long-term analysis”* (2007-2010). Op dit onderwerp promoveerde in 2011 Mihaela-Livia Ghita.
10. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2011) rond het opstellen van een rendementsindex voor de Belgische overheidsobligaties (Jan Annaert en Marc Deloof)
11. Een vierjarig project rond de dividendpolitiek van Belgische ondernemingen (Jan Annaert en Marc Deloof) (2013-2017). Op dit onderwerp werkte Leentje Moortgat aan haar doctoraat. Ze verkreeg hiertoe een FWO mandaat van aspirant in oktober 2014. Leentje Moortgat heeft haar doctoraat met succes verdedigd op 20 mei 2019. Haar mandaat liep af op 30 september 2019.
12. Een vierjarig project rond de voorspelbaarheid van returns (Jan Annaert en Marc Deloof) (2015-2018) (titel : *“The predictability of returns and dividend growth rates: long-run evidence”*). Op dit onderwerp werkt Gertjan Verdickt.
13. Een project toegekend door de Nationale Bank van België aan Robby Houben en Marc De Ceuster: *“Tussen micro en macro: een analyse van het gemeenschappelijk toezichtmechanisme op het snijvlak van micro- en macroprudentieel toezicht”* (2016-2018)
14. Impactstudie van de diamantsector, toegekend aan Marc De Ceuster en Koen Vandenbempt (01.08.2018 – 31.12.2018)
15. Deelname in het Europees project *“EURHISFIRM”*, Fase 1 (Design Study) 2018-2021 (zie hoger).
16. Leentje Moortgat behaalde in 2019 een beurs voor een periode van drie jaar (oktober 2019 – september 2022) als junior post-doctoraal onderzoeker van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) (€ 248,828.00 ; Project nummer: 12V3520N; promotor: Prof. dr. Ine Paeleman). In dit project zal vanuit een historisch perspectief onderzocht worden wat de invloed is van overheidsregulering op het financieel management van ondernemingen en op kapitaalmarkten.
17. *“The rise and fall of multiple voting shares during the Interbellum”* (Promotor: Ine Paeleman, Copromotor: Marc Deloof), gefinancierd door de Nationale Bank van België,

met als verklarende toelichting : *“One share, one vote is a basic principle that guarantees good protection of investors. However, the use of multiple voting shares (MVS) increases all over the world. In this paper, we investigate the rise and fall of MVS in Belgium during the Interbellum. As from the 1920s, MVS became increasingly popular and in 1934 they are legally abolished. In order to enhance our understanding of MVS, we will investigate which kind of firms adopt MVS, how the adoption of MVS affects stock performance and how shareholders reacted to the 1934 abolishment act.”* In het kader hiervan wordt ook de handmatige invoer van boekhouddata voorzien in de SCOB databank, met data uit de Recueil Financier voor de 400 grootste beursgenoteerde ondernemingen voor de periode 1925 – 1935.

4. Dienstverlening

Het Studiecentrum heeft naast een wetenschappelijke opdracht ook de opdracht een stuk dienstverlening naar de gemeenschap toe te verlenen, iets waartoe de Universiteit Antwerpen zich geëngageerd heeft bij het afsluiten van de overdrachtovereenkomsten met de beurzen van Antwerpen en Brussel.

In het afgelopen jaar deden, net zoals voorheen, meerdere instellingen of individuele personen een beroep op de diensten van het Studiecentrum. Zo werd er door verschillende thesisstudenten een beroep gedaan op stukken uit de (publiek toegankelijke) collectie van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs*. Ook met de financiële krant “DE TIJD” en Euronext Brussels verliep de wederzijdse samenwerking uitstekend en konden we nuttige informatie aanleveren.

Ook individuele vragen naar informatie kwamen op regelmatige tijdstippen binnen en konden steeds met goed gevolg beantwoord worden.

Financiering

Het Studiecentrum werd opgestart als gevolg van de toekenning van een (inmiddels afgelopen) vierjarig GOA-project.

Dank zij a) nieuwe projecten (zie hoger) en b) sponsoring kon een behoorlijke werking verzekerd worden. In het afgelopen jaar konden we (zoals steeds) beroep doen op onze trouwste sponsor, de *Belgische Vereniging ter Vorming van Effektenhouders V.Z.W. (B.V.V.E.)* (voorheen *Association pour la défense des intérêts des détenteurs de fonds publics*). Geregeld overleg met de door deze vereniging aangestelde contactpersonen was

voor beide partijen uiterst vruchtbaar. De heer *Walter Van Glabbeek*, wiens overlijden wij dit jaar moesten betreuren, daarin bijgestaan door de heer *Herman De Decker*, hebben zich steeds nauwgezet hiervoor ingezet.

Dit maakt dat de continuïteit van het Studiecentrum door dit alles voor de komende jaren zeker verzekerd is. Last but not least konden we ook op de vrijwillige maar zeer waardevolle inzet van Hugo Thielemans, Luc Annaert en Patrick Pieters rekenen.

Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis

Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis werkt sinds 2009 actief samen met het SCOB. Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis werd in oktober 1971 gesticht in de schoot van het toenmalige Departement Geschiedenis van de toenmalige UFSIA. Het centrum werd in de voorbije decennia achtereenvolgens geleid door Prof. Dr. R. Baetens, Prof. Dr. A. Thijs en Prof. Dr. G. Devos. Sinds 2009 is Prof. Dr. Helma De Smedt ervoor verantwoordelijk. Sinds Prof. Dr. G. Devos in april 2008 met emeritaat ging, werd Prof. Dr. Helma De Smedt belast met de werking van het CBG. Gegeven dat het SCOB en het CBG min of meer op dezelfde materie werken werd besloten beide centra aan mekaar te linken. Karen Van Dijck ordende en inventariseerde in het kader van haar masterscriptie Archivistiek (promotor Prof. dr. Gustaaf Janssens en begeleider ter plaatse Helma De Smedt) het 'kernarchief' van de uitgeverij-drukkerij Dessain (Mechelen), 1855-1970, bewaard in het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis (voor een overzicht van de werking van het CBG zie <http://www.scob.be/>).

Praktische informatie i.v.m. het SCOB

STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS,

UNIVERSITEIT ANTWERPEN, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (Lokalen B.302 en B.303),
website: <http://www.scob.be>

Voorzitter: Prof. Dr. Jan Annaert (Universiteit Antwerpen, *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie*), Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (tel.: 03-265 41 63; Email: Jan.Annaert@uantwerpen.be)

Bankrekening (STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS):

IBAN: BE57 7350 0799 7535

BIC: KREDBEBB

ADRES: KBC, Rubens KBC Toren, Eiermarkt 20, 2000, Antwerpen.

NOTA:

Deze rekening is een rekening van de Universiteit Antwerpen !

Overschrijvingen ten voordele van het SCOB dienen STEEDS de code RA130013 te vermelden

Giften en legaten

Het SCOB heeft in het kader van de Universiteit Antwerpen ook de mogelijkheid om giften en legaten te ontvangen van personen en/of instellingen die wensen bij te dragen tot de reconstructie van het financieel verleden van het land.